

Наша Слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 29 (1180) 16 ЛІПЕНЯ 2014 г.

"Не бойся!" -

словы, скіраваныя Богам да беларусаў

У межах урачыстасцяў у Нацыянальным санктуарыі Маці Божай Будслаўскай, што праходзілі сёлета 4-5 ліпеня, адбылася святая Імша ўначы, якую ўзначаліў Апостальскі Нунцый у Беларусі арцыбіскуп Клаўдыё Гуджэроці. Імшы папярэднічала працэсія з копіяй абраза Маці Божай Будслаўскай, у ёй прынялі ўдзел шматлікія пілігрымы, несучы ў руках знічы.

"Эксклэнцыі, гэта ваша святыня, ваш народ, вы заручаны з гэтым народам, і радуіцеся гэтаму святу! Дарагія святары, калі гэтыя людзі сёння тут, - гэта значыць, што хтосьці паклапаціўся пра іх. Законнікі і законніцы, вы - душа гэтага народа, якая моліцца, і яна перадалася народу ў малітве. І вы, дарагія браты і сёстры, якія напоўнілі сёння гэты пляц больш густа, чым зоркі на небе, - гляньце на святло вашых свечак, бо за кожнай з іх ёсць чыёсьці сэрца", - звярнуўся Апостальскі Нунцый да прысутных біскупаў, святароў, кансэкрываных асобаў і ўсіх вернікаў.

"Сёння мы паўтарам: радуіся, Марыя. Радуіся, нават калі навокал слёзы, калі працягваюцца войны, калі забіваюць людзей. Радуіся, Марыя, бо мы збіраемся тут не для таго, каб углядацца ў нашы грахі, але каб узірацца ў нашу будучыню, паадорную нам смерцю Твайго Сына, - дадаў арцыбіскуп. - Дарагія браты і сёстры, давайце сёння забудземся пра нашы грахі. Вядома, яны ёсць, але калі б Бог не ўчыніў нам сапраўды вялікія справы, мы сёння б не былі тут".

Іерарх звярнуў увагу на прадстаўлены ў літургічным чытанні вобраз Бога, які суцяшае Марыю. "Бог суцяшае і вас, беларускі народ, - адзначыў прадстаўнік Святога Айца. - Вы - народ, які, як Марыя, бачыў смерць Яе Сына". Згадваючы пра будслаўскі касцёл, арцыбіскуп сказаў: "Гэты касцёл застаўся, і ў ім застаўся абраз, з якога Божая Маці дабраслаўляе свой народ. Гэты абраз намалюваны ў сэрцы кожнага з вас, і ніхто не здолеў сцерці яго з вашых сэрцаў".

"Таксама і вы стаялі пад крыжам замучанага Хрыста. Таксама і вы былі цела Хрыста ўкрыжаванага. Як на рукі Марыі было накладзена мёртвае цела Езуса - так Яго замучанае цела лягло на рукі беларускага народа. І колькі разоў у вашай гісторыі на вашы рукі хацелі наклаці мёртвае цела Хрыста, але пасля трох дзён вы стаялі перад Хрыстом уваскрослым", - адзначыў арцыбіскуп.

Па словах Апостальскага Нунцья, "другое запрашэнне, скіраванае Богам да Марыі і таксама да беларускага народа, - не бойся, няхай не слабеюць рукі твае". "Не бойся, беларускі народ, нават калі цяжка, нават калі трэба плакаць, - не бойся!" - заклікаў іерарх. Арцыбіскуп дадаў, што "страх - тое, што забівае нас: не канкрэтная рэчаіснасць, а страх будучыні", "страх пена-рашчае нашым зносінам, перашкаджае нам сустракаць адзін аднаго на вуліцах і дома", "страх часта задавае нам не казаць тое, што мы думаем, не паказваць тое, што адчуваем", "страх кажа: заставайся на сваім месцы, там, дзе ты зараз".

Згадваючы, што беларускі народ называюць найбольш цяжкім у свеце, іерарх адзначыў: "Цярліваць - вялікая цнота, пры ўмове, што яна не ператвараецца ў недахоп навагі да сябе". "Сёння на вас спазірае Божая Маці і кажа: няхай не слабеюць вашы рукі. І ў цябе ёсць будучыня, беларускі народ, і перад табой ёсць дарога, нават калі ты яе не бачыш. - Бог падрыхтаваў гэтую дарогу для цябе, - звярнуўся Апостальскі Нунцый да вернікаў. - Твой Бог сярод цябе зараз у гэтай Эухарыстыі, і заступніцтва Яго Маці таксама з табой".

"Не бойся - гэта словы, скіраваныя да кожнага з вас, і іх выгукваў святы Ян Павел II падчас свайго Паптыфікату, - дадаў арцыбіскуп. - Беларускі народ, не дазволь сабе самому сабе згасіць у табе жыццё, не стань сваім уласным катом". Іерарх падкрэсліў, што "ўзвес свет, глядзячы ў вочы гэтага народа, які будзе адчуваць сябе любімым Богам, адчуе, што Бог жыве".

Мітрапаліт Тадэвуш Кандрусевіч напрыканцы Імшы падзякаваў Богу за магчымасць сабрацца на малітве ў Нацыянальным санктуарыі, за добрае надвор'е і добры настрой вернікаў. Арцыпастыр выказаў падзяку таксама ўсім прысутным і хору з менскай парафіі Найсвяцейшай Тройцы, які ўпрыгожыў спевам Імшу.

На заканчэнне арцыбіскуп Клаўдыё Гуджэроці ўдзяліў вернікам апостальскае дабраслаўленне з адпустама.

Анастасія Грышан.

100 гадоў з дня нараджэння Вітаўта Рамука

Вітаўт Рамук нарадзіўся 15 ліпеня 1914 г. у Екацярынаславе (тады гэта была яшчэ царская Расія, а сёння Днепрапятроўск, Украіна). Ягонны бацькі былі там у заробатках.

У 1922 г. сям'я вярнулася на радзіму, пасяліўшыся ў Ліпнішках каля Ліды. Гэта была Заходняя Беларусь, Польшча.

У 1926-1930 гг. Вітаўт Рамук навучаўся ў Віленскай беларускай гімназіі. Ягонаю настаўніцай была знакамітая педагог Алена Сакалова-Лекант. Пасля Беларускай гімназіі Рамук пераводзіцца ў польскую гімназію ў Пінску ды вырашае стаць святаром. Але ўрэшце адмаўляецца ад гэтай ідэі і паступае на біялагічны факультэт віленскага ўніверсітэта імя Стэфана Баторыя. Праз год ён пераводзіцца на медыцыну, а яшчэ праз год Вільню займаюць саветы, і ўніверсітэт зачыняецца.

У часе нямецкай акупацыі Рамук вяртаецца на Лідчыну, працуе ў гарадской адміністрацыі перакладчыкам, бярэ ўдзел у беларускім жыцці. У Лідзе ён працуе разам з беларускім дзеячам Адольфам Клімовічам, які лічыў, што сядзець ва ўмовах нямецкай акупацыі як мышы пад венакам - недапушчальна.

Па капітуляцыі Нямецчыны Вітаўт Рамук апынуўся ў Мюнхене, дзе паспрабаваў працягнуць навучанне медыцыне, мару ўдалося ажыццявіць у Лювенскім універсітэце ў Бельгіі.

Наступны хуткацечны перыяд жыцця быў звязаны ў Англіі. Рамук нават некаторы час быў намеснікам старшыні Згуртавання беларусаў Вялікабрытаніі (1954). Але доўга ў Лондане не затрымаўся ды вярнуўся ў Бельгію. Некаторы час ён працаваў у дзіцячым прытулку ў Брусэлі. Жыццё ў паваеннай Бельгіі было невыносна цяжкім, і Вітаўт Рамук пераязджае ў ЗША, у штат Ілінойс. Некаторы час жыў у горадзе Пеорыя, а потым селіцца ў Чыкага. У 1958 г. ён ажаніўся з Верай Жызнеўскай, мала-

дзейшай за яго на 17 гадоў. У Рамукоў нарадзіліся двое дзяцей. Сын Янка пазней зробіць вялікую кар'еру ў кампаніі "Хітачы", а дачка Ірэна стане педагогам. Вітаўт і Вера Рамукі бралі актыўны ўдзел ў жыцці беларускай грамады ў Чыкага, разам працавалі ў Беларуска-амерыканскім нацыянальным камітэце, былі актывістамі грэка-каталіцкай парафіі св. Хрыста-Збаўцы.

У 1993 г. Рамукі адведзілі Беларусь. Вера і Вітаўт Рамукі пражылі разам 52 гады.

11 сакавіка 2010 г. доктар Вітаўт Рамук памёр у Чыкага. Ён пражыў 95 з паловай гадоў. На здымку Вера і Вітаўт Рамукі.

Вікіпедыя.

УЛАДЗІМІРУ АНІЧЭНКУ - 90

Уладзімір Васільевіч АНІЧЭНКА, беларускі мовазнавец нарадзіўся 20 ліпеня 1924 г. ў в. Янаўка Хоцімскага раёна Магілёўскай вобласці. У Вялікую Айчынную вайну ў партызанскім атрадзе ў Чэхаславакіі. У 1952 г. скончыў БДУ. Доктар філалагічных навук (1970). Прафесар (1971). З 1955 г. працаваў у Інстытуце мовазнаўства АН Беларусі, з 1970 г. - у Гомельскім дзяржаўным універсітэце, загадчык кафедры беларускай мовы. За-

служаны дзеяч навукі Рэспублікі Бела Русь (1976), лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь 1988 г. за комплекс прац 1966-88 гг. "Скарыніяна".

Найбольш значныя працы прысвяціў гісторыі беларускай мовы, беларуска-ўкраінскім старажытным моўным сувязям, параўнальнай граматыцы ўсходнеславянскіх моў і беларускай лексікаграфіі. Аўтар манаграфіі "Беларуска-ўкраінскія пісьмовамоўныя сувязі" (1969), "Слоўніка мовы Скарыны" (т. 1-2, 1977-84), вучэбных дапаможнікаў для філалагічных факультэтаў вышэйшых навучальных устаноў "Марфалогія ўсходнеславянскіх моў. Назоўнік. Дзеяслоў. Прыслоўе" (1973), "Гістарычная лексікалогія ўсходнеславянскіх моў" (1978), "Гістарычная фанетыка ўсходнеславянскіх моў" (1982), "Мовы ўсходніх славян" (1989), суаўтар калектыўных прац "Гістарычная лексікалогія беларускай мовы"

(1970), "Матэрыялы для дыялектнага слоўніка Гомельшчыны", якія апублікаваны ў штогодніку "Беларуская мова" (вып. 3-9, 1975-1981), "Народная лексіка Гомельшчыны ў фальклоры і мастацкай літаратуры" (1983), "Беларуска-іншаславянскі сінкрэтызм мовы выданняў Францыска Скарыны" (1988). Пад яго кіраўніцтвам і пры непасрэдным удзеле падрыхтаваны да друку "Слоўнік мовы Янкі Купалы" У. В. Анічэнка выдаў са сваімі прадмовамі і навуковымі каментарыямі рукапісы помніка старой беларускай пісьменнасці "Александрыя" (1962) і зборніка 19 ст. "Беларускі казачны эпас" (1976). Ён адзін са складальнікаў хрэстаматый "Хрэстаматыя па гісторыі беларускай мовы" (ч. 1-2, 1961-62) і "Пісьменнік і мова" (1962). Галоўны рэдактар рэспубліканскага міжведамаснага зборніка "Беларуская мова" з пачатку выдання (1973).

Вікіпедыя.

ISSN 2073-7033

Святая Ефрасіння, заступіся за Ліду, дапамажы нашаму гораду застацца беларускім!

Пяты Ефрасіннеўскі крыж у Лідзе

8 і 9 ліпеня ў Лідзе з арцыпастарскім візітам знаходзіўся Мітрапаліт Менскі і Слуцкі, Патрыяршы Экзарх усёй Беларусі Павел.

Праграма візіту была вельмі насычаная: набажэнствы ў храмах, сустрэчы з вернікамі, наведванні розных свецкіх устаноў і вайсковых частак. Мітрапаліт быў у Лідзе першы раз і таму хацеў усё пабачыць, а тут яму хацелі ўсё паказаць.

8 ліпеня для Ліды дзень асаблівы - у гэты дзень горад быў вызвалены ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, а сёлета споўнілася якраз 70 гадоў з дня вызвалення.

У сувязі з 70-годдзем на праваслаўных могілках каля завода "Лідсельмаш" з ініцыятывы Лідскага дабрачыннага таварыства была пабудавана Георгіеўская капліца, якую і асвяціў мітрапаліт Павел пры вялікім зборы святароў і свецкага люду.

9 ліпеня адбыўся візіт мітрапаліта ў царкву Св. Аляксандра Неўскага ў Новым Паў-

днёвым гарадку, дзе быў асвечаны новы паклонны крыж.

Гэтая такая звычайная падзея, як асвячэнне паклоннага крыжа, для Ліды мае важнасць надзвычайную. Крыж выкананы ў форме Крыжа Святой Ефрасінні Полацкай - Нябеснай заступніцы Беларусі, і гэта ўжо пяты Ефрасіннеўскі крыж у Лідзе (адзін на ўездзе з Менска, адзін на ўездзе з Гародні, адзін на капліцы па вул. Камуністычнай, адзін ля ўніяцкага дома па вул. Каліноўскага). Цяпер яшчэ і па вул. Лётнай. Гэта ў Лідзе. За горадам адзін такі крыж стаіць паміж Мохавічамі і Малым Ольжавым. Быў яшчэ адзін у Беліцы, але ён знесены, і ўжо 12 год стаіць задача яго аднаўлення.

Кожным такім крыжам Ліда просіць Святую Ефрасінню заступіцца за горад, не даць скаціцца следам за ўсёй краінай у балота русіфікацыі. Бо сёння толькі нябеснае заступніцтва можа ўратаваць Беларусь, самі беларусы ратаваць сябе не хочуць.

Яраслаў Грынкевіч.

Сустрэча з Нілам Гілевічам

9 ліпеня кіраўніцтва ТБМ наведала заснавальніка і першага старшыню Таварыства беларускай мовы, народнага паэта Ніла Гілевіча.

Ніл Сымонавіч атрымаў інфармацыю аб святкаванні 25-х угодкаў ТБМ і перадаў свае зычэнні ўсім сябрам і прыхільнікам роднага слова.

Наш кар.

На здымку: Тацяна Навасельская, Ніл Гілевіч, Алена Анісім, Алег Трусаў.

“НЁМАНСКІ ФРОНТ”

Прэзентацыя ў Лідзе

8 ліпеня выдавецкая ініцыятыва "Гарадзенская бібліятэка" прэзентавала ў Лідзе кнігу "Нёманскі фронт". У ёй распавядаецца пра жахлівыя 10 дзён баёў за Гародню паміж Чырвонай Арміяй і войскамі Вермахту ў ліпені 1944 года. Аўтар кнігі, даследчык ваеннай гісторыі з Гародні Дзмітрый Люцік распавёў прысутным, як і кім вызвалілася Ліда і Гародня ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў 70 гадоў таму. Па яго словах, падчас падрыхтоўкі кнігі асабліва яго зацікавіў нямецкі бок таго супрацьстаяння. Аўтар, крок за крокам, дзень

Люцік Дзмітрый нарадзіўся ў 1981 годзе ў Гародні. Займаецца вайскавай гісторыяй XX стагоддзя. Аўтар даведніка "Сто лет одиночества. Неизвестная крепость Российской империи. Путеводитель по фортам крепости Гродно" (2011), адзін з аўтараў кнігі "Скідзель. 500 год у гісторыі" (2008), шэрагу артыкулаў, прысвечаных войнаў і вайсковым канфліктам на Гарадзеншчыне. Скончыў гістарычны факультэт Гарадзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Я. Купалы.

за днём раскрывае планы і дзеянні савецкіх і нямецкіх войскаў у баях за Гародню 12-25 ліпеня 1944 года. У аснову кнігі ляглі звесткі з нямецкіх даследванняў, расійскіх архіваў, успаміны ўдзельнікаў і жыхароў горада, дзённікі баявых дзеянняў, аператыўныя дакументы, спра-

ваздачы, данясенні. Кніга будзе цікавай тым, хто цікавіцца гісторыяй войнаў.

Дзмітрый Люцік кажа: - Як гарадзенцу мне было цікава напісаць пра тыя падзеі, пра якія я сам дакладна вельмі добра не ведаў. Ведаў толькі па тых кнігах, па тых успамінах, якія можна было знайсці ў бібліятэках. Але мяне гэта не задавальняла. І самае галоўнае, я спрабаваў запоўніць прагалы ў сваіх ведах, у першую чаргу я збіраў матэрыял для сябе. Гэта як раз другі бок падчас баявых дзеянняў - гэта немцы.

Прэзентацыя кнігі "Нёманскі фронт" адбылася ў Лідскай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы і была прымеркаваная да 70-годдзя вызвалення Ліды ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, якое адзначаецца акурат 8 ліпеня.

Наш кар.

Памерла Валянціна Зімніцкая

11 ліпеня не стала **Валянціны Зімніцкай**, жонкі палітыка Юрыя Хадзькі, маці журналіста Аляксея Хадзькі.

Валянціна Зімніцкая брала ўдзел у грамадскай дзейнасці. Яна ратавала Сяргея Каваленку і ахвяравала на дзейнасць ТБМ, была актыўным сябрам Таварыства. Бараніла мужа ў турме і выходзіла на талаку ў Курапатах.

Апошнім часам Валянціна Зімніцкая цяжка хварэла.

Сакратарыят ТБМ выказвае шчырае спачуванне родным і блізкім В. Зімніцкай.

Няхай родная зямелька будзе ёй не цяжкай.

evaboda.org (RFE/RL)

Беларусбанк і беларуская мова

Грамадскае аб'яднанне
"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
220034, г. Мінск, вул. Румянцава, 13, тэл. 284-85-11, разліковым рахунак
№ 3015741233011 у ЦБП №539 ААТ "Белінвестбанк", г. Мінска, код 739

3 чэрвеня 2014 г. № 48

Старшыні Праўлення
ААТ "ААБ Беларусбанк"
С.П. Пісарыку,
пр-кт Дзяржынскага, 18,
г. Мінск, 220089

Паважаны Сяргей Паўлавіч!

У нашу арганізацыю паступаюць скаргі ад грамадзян Беларусі на тое, што ў некаторых аддзяленнях Вашага банка адмаўляюцца абслугоўваць кліентаў, якія карыстаюцца дзяржаўнай беларускай мовай. Інфармацыя пра гэтыя факты з'яўляецца і ў беларускіх СМІ (Напрыклад, газета "Новы час" ад 16 мая 2014 г., № 19, с.2, Навіны рэгіёнаў). Пры гэтым супрацоўнікі Вашага банка спасылаюцца на тое, што ў іх камп'ютарах адсутнічае беларускі шрыфт. Гэтыя дзеянні пярэчаць дзейнай Канстытуцыі і рэферэндуму 1995 года, дзе гаворыцца аб поўнай роўнасці дзвюх дзяржаўных моў на тэрыторыі Беларусі.

У сувязі з вышэйказаным, просім Вас забяспечыць камп'ютарную сістэму Вашага банка і яго філіялаў беларускім шрыфтам, а таксама арганізаваць пры неабходнасці для Ваших супрацоўнікаў курсы па вывучэнні дзяржаўнай беларускай мовы. Гэтыя дзеянні будуць цалкам адпавядаць наступнаму выказванню Кіраўніка нашай дзяржавы: "Беларуская мова з'яўляецца найважнейшым нацыянальным культурным здабыткам".

З павагай,

Старшыня Таварыства беларускай мовы

Алег Трусаў.

БЕЛАРУСБАНК

Адкрытае акцыянернае таварыства
"Ашчадны банк "Беларусбанк"

пр-т Дзяржынскага, 18, 220089, г. Мінск
Тэл.: (017) 218 84 31, факс: (017) 226 47 50
Тэлекс: 252408 PION BY
http://www.belarusbank.by
e-mail: info@belarusbank.by

25.06.2014 № 795-15-02-015/17337

На № _____ ад _____

Открытое акционерное общество
"Сберегательный банк "Беларусбанк"

пр-т Дзяржынскага, 18, 220089, г. Мінск
Тэл.: (017) 218 84 31, факс: (017) 226 47 50
Тэлекс: 252408 PION BY
http://www.belarusbank.by
e-mail: info@belarusbank.by

Старшыні
грамадскага аб'яднання
"Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"
Трусаву А.А.
вул. Румянцава, 13
220034, г. Мінск

Аб разглядзе звароту

Паважаны Алег Анатольевіч!

ААТ "ААБ Беларусбанк" разгледзела Ваш зварот, а таксама публікацыю ў газеце "Новы час" па пытанні выкарыстання пры здзяйсненні банкаўскіх аперацый беларускай мовы.

Прыём плацяжоў, аб якім ідзе гаворка ў названым Вамі артыкуле, ААТ "ААБ Беларусбанк" ажыццяўляе, як і ўсе банкі, з выкарыстаннем сістэмы адзінай разліковай інфармацыйнай прасторы (АРИП).

Для забеспячэння афармлення квітанцый пры прыёме плацяжоў на беларускай мове неабходна вырашэнне гэтага пытання Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь і ўдзельнікамі сістэмы АРИП (пастаўшчыкамі паслуг і банкамі).

Разам з тым узнятае Вамі пытанне заслугуе ўвагі, у сувязі з чым у ААТ "ААБ Беларусбанк" у цяперашні час працягваецца праца па перакладзе на беларускую мову заключаемых з грамадзянамі дагавораў па рознічных банкаўскіх паслугах (уклады, крэдыты, банкаўскія плацёжныя карткі) і вырашаецца пытанне аб арганізацыі працы па заключэнні вышэйназваных дагавораў у індывідуальным парадку на беларускай мове ва ўсіх падраздзяленнях банка ў адпаведнасці з пералікам здзяйсняемых аперацый.

Намеснік

Старшыні Праўлення

Т.Л. Міхайлоўская.

**У ліпені
сядзіба ТБМ працуе з панядзелка па чацвер
з 16.00 да 18.00**

Мястэчкаў пакуль не будзе

ДЗЯРЖАЎНЫ КАМІТЭТ
ПА МАЁМАСЦІ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

зав. Чырваназорны, 12, 220005, г. Мінск
тэл. (017) 288 10 19; факс (017) 288 27 25
e-mail: info@gki.gov.by

18.06.2014 № 5-16/5874

На № _____ ад _____

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ
ПО ИМУЩЕСТВУ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

пер. Красноезвездный, 12, 220005, г. Минск
тел. (017) 288 10 19; факс (017) 288 27 25
e-mail: info@gki.gov.by

Грамадскае аб'яднанне
"Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"
Трусаву А.А.

копія: Адміністрацыя Прэзідэнта
Рэспублікі Беларусь

Пра катэгорыю сельскіх
населеных пунктаў

Паважаны Алег Анатольевіч!

У дапаўненне да пісьма Дзяржаўнага камітэта па маёмасці Рэспублікі Беларусь ад 21 лютага 2014 г. № 5-5/30-ЮЛ паведамляем, што членамі Тапанімічнай камісіі пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь (далей - Тапанімічная камісія) на чарговым пасяджэнні (прагакол № 4 ад 30 мая 2014 г.) была разгледжана прапанова грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" змяніць назву катэгорыі сельскіх населеных пунктаў "аграгарадок" на "мястэчка".

Пры абмеркаванні прапановы члены Тапанімічнай камісіі ўлічвалі: гістарычную састаўляючую назвы "мястэчка"; колькасць аграгараджоў (сёння на тэрыторыі рэспублікі іх налічваецца больш за 1400); вялікія фінансава-эканамічныя выдаткі, якія патрабуюцца пры змяненні назвы катэгорыі.

Тапанімічная камісія вырашыла, што ўнясенне змяненняў у сучаснае адміністрацыйна-тэрытарыяльнае ўпарадкаванне Рэспублікі Беларусь немэтазгодна, і рэкамендуе грамадскім арганізацыям і аб'яднанням пры вынясенні на разгляд падобных прапаноў праводзіць падрабязнае даследаванне пытання, у тым ліку выносіць яго на грамадскае абмеркаванне, прадстаўляць фінансава-эканамічнае абгрунтаванне.

Старшыня Тапанімічнай камісіі Г.І. Кузняцоў.

Прэзентацыя кнігі Леаніда Лаўрэша ў Гародні

8 ліпеня лідскі даследчык Леанід Лаўрэш прадставіў гарадзенцам сваю новую кнігу "Ліда ўчора і сёння: гісторыя горада ў выявах" у гарадзенскай галерэі "Крыга". Кніга напісана ў стылі гіста-

рычных нарысаў з выкарыстаннем вялікай колькасці літаратуры.

Пра кнігу Беларускаму Радзе Рацыя распавядае Леанід Лаўрэш:

- Кніга напісана пра Ліду для яе жыхароў і тых, хто цікавіцца горадам. Цікавацца, якім быў наш горад, яго гісторыя і нават сучаснасцю, бо ў канцы кнігі шмат каляровых здымкаў сучаснай Ліды. У нейкай ступені кніга з'яўляецца перавыданнем самага першага выдання 2001 года, тая кніга называлася "Ліда на старых малюнках".

Выданне - гэта спалучэнне гістарычных тэкстаў з выявамі горада з канца XVIII стагоддзя да нашага часу. А на сустрэчу з аўтарам прыйшлі гарадзенскія гісторыкі і краязнаўцы, а таксама і былыя лідзяне, а цяпер жыхары Гародні.

Наш кар.

Невядомыя шэдэўры мастацтва Беларусі

Цягам чатырох месяцаў у Менску дзейнічала ўнікальная выстава "Дзесяць стагоддзяў беларускага мастацтва". На ёй былі прадстаўлены каля 500 твораў жывапісу, скульптуры, іканаграфіі, якія адносяцца да розных перыядаў гісторыі мастацтва.

Выстава была падрыхтавана з удзелам 15-ці даследчыкаў і навуковых супрацоўнікаў. Экспазіцыя была арганізавана Міністэрствам культуры і Нацыянальным мастацкім музеем сумесна з ААТ "Белгазпрамбанк". Падрыхтоўка да выставы доўжылася 9 месяцаў. Важнае значэнне для мастацтвазнаўства мае тое, што была прадстаўлена перыядызацыя твораў з каментарамі кожнай эпохі, перададзена храналогія дзейнасці мастацкіх плыняў і школ (Акадэміі, курсаў, вучылішчаў і інстытутаў).

Знаёмства з выставай нагадвала падарожжа па кнізе ўладзіміра Арлова "Краіна Беларусь. Вялікае Княства". Найбольш радасныя адкрыцці чакалі ў зале Візантыйскага мастацтва. Візантыйская дзяржава была жывой крыніцай хрысціянскага мастацтва на працягу 1000 гадоў. Адначасова ў еўрапейскіх дзяржавах нараджаліся нацыянальныя кірункі і ўплывы ў іканаграфіі, скульптуры і архітэктуры.

У зале старажытнага візантыйскага мастацтва прадстаўлены абразы невядомых беларускіх майстроў XVII-XVIII стагоддзя. Прыцягвае цеплынёй і энергетыкай абраз "Маці Божая. Замілаванне"

(1656 г.) Сярод экспанатаў можна было ўбачыць богаслужэбныя прадметы: рэлікварый (ліццё з металу, 18 стаг.), срэбны напастольны крыж (1625 г.), пацір (ліццё з металу), а таксама вазы, дэкаратыўную кафлю. На адзін дзень на выставу была прывезена копія Крыжа Ефрасінні Полацкай са Спаса-Ефрасіннеўскага манастыра.

З іншых музеяў патрапілі ў Менск драўляныя скульптуры святога Мікалая, св. Антонія, св. Кінгі. Кожная з фігур вырэзана з цэльнага ствала дрэва. У постацях адчуваецца асабліва спагадлівасць да чалавека. Вельмі кранулі наведвальнікаў выявы трох свяціцеляў: Васілія Вялікага, Грыгорыя Багаслова, Іаанна Златавуста, напісаныя бліжэй да рэалістычнай манеры ў светлых колерах. Выдатна захаваліся выявы на дошках св. апосталаў Паўла, Андрэя, Іаанна і Іакава (17-19 стагоддзе). Імёны іх аўтараў не захаваліся.

Адзін з незвычайных экспанатаў выставы - саламяныя Царскія вароты (XVIII -нач. XIX ст). У свой час яны ўпрыгожвалі іканастас ў праваслаўных і ўніяцкіх храмах. Царскія вароты выраблялі з дрэва, упрыгожвалі каштоўнымі камянямі, але ў XVII ст. майстры замянілі драўляную пазалоту варотаў кружаўным пляценнем з саломкі, а замест каштоўных камяней пачалі выкарыстоўваць кавалачкі тканіны. Зараз вядомы ўсяго тры ўзоры Царскіх варотаў з саломкі. Яны знаходзяцца ў беларускіх музеях.

Аналагаў ўнікальнаму помніку няма нідзе ў свеце.

Полацкая мастацкая школа сфармавалася ў межах адукацыі езуітаў. У 1579 годзе быў адчынены Полацкі калегіум. Пры езуіцкіх і дамініканскіх кляштарх ствараліся партрэтныя галерэі. У 1785 годзе ў Полацк прыехаў матэматык, філосаф, медык Габрыэль Грубэр. Ён стварыў належную базу для грунтоўнай мастацкай адукацыі. З часам калегіум быў рэфармаваны ў Акадэмію езуітаў, дзе стала магчымым удаканальваць жывапісную тэхніку. У Полацкай Акадэміі езуітаў атрымліваў адукацыю менскі мастак Валенці Ваньковіч.

Полацкая школа развівалася паралельна з Віленскай і прайшла праз стылі барока (С. Чаховіч), класіцызм (Г. Грубэр, Ф. Талстой), рамантызм і бідэрмеер (В. Ваньковіч, І. Хруцкі, К. Бароўскі, Т. Быкоўскі).

У 1820-тым полацкая езуіцкая Акадэмія была зачынена, а здольныя жывапісцы накіроўваліся на вучобу ў Санкт-Пецярбург, Маскву, Мюнхен, Парыж. З твораў гэтага перыяду прадстаўлены нацюрморты і партрэты Івана Хруцкага (1851), Іпаліта Гараўскага (1863), Вітольда Бялыніцкага-Бірулі (1860). Экспазіцыю дапоўнілі творы габ-

рэйскіх мастакоў Ізраіля Крулене (1862) і Майсея-Меера Сляпяна.

З выхадцаў мастацкай школы Мюнхена ў гісторыі засталіся З. Ленскі і Р. Генін. Захаваўся партрэт Маці Зянона Ленскага - Сабіны Ленскай (1890 г.). Віленская рысавальная школа Івана Трутнева дзейнічала з 1866 па 1915 год. У ёй студыявалі ўраджэнцы беларускай зямлі Станіслаў Дамброўскі, Язэп Драздовіч, Ісаак Ішкінд, чые творы дэманстраваліся на выставе.

Бліжэй да нашых часоў, Віцебская школа Юдэя Пзна дзейнічала з 1897 года. Выпускнік Санкт-Пецярбургскай акадэміі за 40 гадоў дзейнасці школы ўзгадаваў больш за 100 прызнаных мастакоў. Сярод іх былі Абэль Пан, Эль Лісіцкі, Саламон Юдовін, Восіп Цадкін і Заір Азгур. У той жа перыяд, з 1904 года існавала Менская школа жывапісу Якава Кругера. З яе выхаванцаў адметнымі былі Вячаслаў Руцай і Міхаіл Станюта.

У другой частцы вялікага праекту "Дзесяць стагоддзяў беларускага мастацтва", на другім паверсе музея дэманстраваліся творы жывапісцаў і скульптураў XX-XXI стагоддзя. Тут можна было пазнаёміцца з дзейнасцю ўдзельнікаў мастацкіх эксперыментаў у 20-30 гады. У 1919 годзе Марк Ша-

гал быў абраны ўпаўнаважаным на справах мастацтва ў Віцебскай губерні. Віцебская эксперыментальная школа, якая прыцягвала мастакоў-авангардыстаў, дзейнічала з 1919 па 1923 год. У гэты перыяд у горад прыехаў заснавальнік супрэматызму Казімір Малевіч. Ім і яго паслядоўнікамі было створана аб'яднанне "Уновіс" ("Заснавальнікі нолвага мастацтва").

На выставе таксама ўзгадавацца выкладчыкі і выпускнікі Віцебскага мастацкага тэхнікума (1923 -1941). А сярод іх В. Волкаў, І. Ахрэмчык, Р. Кудрэвіч, П. Масленнікаў - мастакі-баталісты, пейзажысты, тэатральныя дэкаратары.

У 1945 годзе быў адчынены Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут у Менску, а ў 1953 годзе пачало дзейнасць яго мастацкае

блічы ўпершыню. Адметнасцю падбору твораў стала перавага палотнаў гістарычнага характару, партрэтаў, пейзажаў, інсталіцый над распаўсюджанымі раней карцінамі метаду сацыялістычнага рэалізму.

Стыльвая разнастайнасць, багаты жанравы рэпертуар твораў узбагацілі наведвальнікаў новымі ведамі і станоўчымі эмоцыямі. У экспазіцыю ўвайшлі ўнікальныя палотны выдатных беларускіх

аддзяленне, што паспрыяла раскрыццю талентаў. У экспазіцыі пачэснае месца занялі творы яго выкладчыкаў: Міхаіла Савіцкага, Мая Данцыга, Георгія Паплаўскага, Гаўрыіла Вашчанкі. Прыемна было пазнаёміцца з малавядомымі твораў Васілія Цвіркі, Паўла Масленнікава, Аляксандра Кішчанкі, Анатоля Бараноўскага.

Кірунак гістарычнага рамантызму з 90-тых гадоў XX стагоддзя да сёняшняга часу прадставілі творы Міколы Селішчука, Фелікса Янушкевіча, працы Віктара Альшэўскага. Выклікае цікавасць карціна Фелікса Янушкевіча "Янка Купала і Браніслаў Тарашкевіч", Уладзіміра Тоўсціка - "Памяці Ул. Караткевіча", скульптурны партрэт Валенці Ваньковіча ў выкананні ўладзіміра Слабодчыкава, твор Рыгора Сітніцы "Формула мінуўшчыны".

Некаторыя экспанаты дэманстраваліся шырокай пу-

мастакоў, якія атрымалі суцэснае прызнанне, чые работы зусім нядаўна ўдалося вярнуць на радзіму.

Каментуючы выставу "Дзесяць стагоддзяў беларускага мастацтва" генеральны дырэктар нацыянальнага мастацкага музея ўладзімір Пракапцоў адзначыў, што культуралагічнай падзеі такога ўзроўню на Беларусі не было дзесяць вякоў.

Э. Дзвінская.

На здымках:

1. Выявы св. апосталаў Паўла, Іакава. Невядомы мастак, 18 стагоддзе
2. Святая Кінга, святы Антоній, 18 стагоддзе, разьба, невядомы майстар.
3. Тры святары. Невядомы мастак.
4. Партрэт жанчыны ў чорнай сукенцы. 19 стагоддзя. Невядомы мастак.
5. Валенці Ваньковіч. Партрэт Томаша Зана.

